



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Eadem sane ratione confirmatur, c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Hierony.

August.

Chrysost.

Gregorius.

Eusebius
præclauditur.Gregorius
Nyssenus aper-
tum & esti-
gnominum.

At fuisse ex coniectura tantum more humano ceterissima, quæ ex ipsis rebus omni modo considerata ortum haberet, ac si diceret, ita licet coniectari ex signis, & portentis à me factis, & ex Sydoniorum, & Tyriorum dispositione: hæc enim interpretatio præter manifestum absurdum, quod continet, vim ipsius particulæ iuxta communem doctrinam Patrum non expressit. Nam Hier. in illud Hier. 25. in illa verba, Noli subtrahere verbum, si forte audiat: inquit, Verbum ambiguum, Forsitan, maiestati Domini non potest convenire; sed nostro loquitur affectu, ut liberum hominis servetur arbitrium. Idem omnino docuit in illud Ezech. 2. Et dices ad eos. Aug. etiam in illud Pl. 2. Ne quando irascatur, explicat, Ne forte, & addit, Non ob incertitudinem prophetie dictum; sed ratione eorum, qui commonentur, qui cum dubitatione solent existimare Dei futuram iram, & tract. 37. in Io. in illa verba, neque me scitis, idem eodem modo interpretatur. Sic etiam Chrys. hom. 78. in Mat. in illud, Fidelis servus, & prudens. Accedit Greg. hom. 9. in Ezech. in illa verba, Si forte, vel ipsi audiant, inquit particula, Forte non significari dubitationem, aut ignorationem in Deo, sed paucitatem eorum, qui responduri erant. Eodem igitur modo apud Mat. 11. c. particula, Forte, indicabit arbitrii libertatem eorum, qui penitentiam acturi erant: dubitationem autem, seu incertitudinem scientiæ, & prædictionis Christi nequaquam. Nam potius Deo deneganda esset omnino scientia horum futurorum quam coniectura solum, & incerta aliqua cognitio, quæ vel minimè alicui incertitudini, & falsitati exposita esset, tribuenda, vt seq. monstrabimus. Demum Amb. li. 2. de penit. c. 5. de prædicta particula sic ait. Sed non ignorantia eo verbo exprimitur, sed in Scripturis divinis frequens huiusmodi consuetudo aduertitur, eo quod simplex sit eloquutio, id quod multis ipse Scripturis confirmat. Theodoretus quoque Hier. 26. & Ezech. 2. in illa verba citata, & Euseb. lib. 6. de præparatione Euang. c. 9. docet particulam illam non esse verbum ignorandi.

Quod si aliquis dicat, hæc futura, quæ Deus & anima Christi sub conditione prædixerunt, non fuisse prædicta ex scientia, quam de ipsis Deus, & anima Christi haberent, sed solum illo modo loquendi explicasse, quid humana coniectura prudens quisque de illis iudicare deberet, sine fundamento id affirmabit. Nam cum David Dominum consulit, non hoc fecit, ut prudentis hominis iudicium & coniecturam audiret, habebat enim apud se prudentes viros, qui de ea re coniectari possent: sed certissimum Dei iudicium, quod decipi nequit, exquisivit. Deinde cum Christus redarguit duritiam Bethsaiæ & Corozain exemplo illo Sydoniorum, & Tyriorum convincere eos contempsit ex eo, quod certissime ipse noverat. Nam secundum humanam coniecturam parum esset, eos redarguere, & in die iudicii cordis duritiam ipsis exprobrare. Porro si vim particulæ græcæ expendamus, vt notavit Iulian. 47. concord. Euan. non est dubitantis, sed significat, Vtique quæ est nota affirmantis, & serio aliquid asseuerantis, idem observantur Carth. & Titelman. Matth. 11.

Deinde probatur idem auctoritate Patrum: ex quibus ommissis alijs, qui de scientia futurorum absolute explicari possent, expresse hanc sententiam tradiderunt Nyss. in lib. de ijs, qui præmature abripiuntur, satis ante finem, ubi sic ait: Verisimile enim est, eum, qui id quod futurum est, æque, atque præteritum co-

gnovit, progressum vite infantis ad perfectionem prohibere, ne, quod vi præscia malum animadversum est, in eo, qui ita victurus fuisset, perficeretur, atque ei, qui ea voluntate, arbitrioque victurus fuisset, viuis, nequitiaque materia vita fiat. Hoc ipsum dixit etiam Porphy. cuius sententiam refert, atque probat Cyril. li. 3. contra Iulian. Idem etiam habet dilectis verbis Aug. lib. 2. de bono perfen. cap. 9. in principio, Certe (inquit) poterat illos Deus præsciens esse lapsuros, antequam id fieret, auferre de hac vita, & paulo inferius repetit Domini sententiam de Tyrijs, & Sydonijs, qui si vidissent signa Bethsaiæ facta, penitentiam egissent: atque continuo subiungit. Sed nunquid possumus dicere, etiam Tyrios, & Sydonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent cum eis quali dicat, minime. Reddit rationem his verbis. Ipse Dominus attestatur quod acturi essent magne humilitatis penitentiam, si in eis facta essent divinarum illa signa virtutum. Quasi dicat, cum Dominus ita prædixerit, quis adeat oppositum de illis affirmare? Et in li. 1. ad Simplicia. q. 2. circa medium, de reprobis ait. Si vellet (scilicet Deus) etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, vt & mouerentur, & intelligerent, & sequerentur: ergo sciebat Deus quomodo posset eorum misereri peculiari illa misericordia prædestinatis solum concessa. Id autem scire non poterat, nisi apud se notam haberet vocationem ita eorum arbitrio congruentem, quasi vocarentur, procul dubio responderent. Et paulo inferius, Cuius autem miseretur, sic eum vocat, quomodo sit congruere, vt vocantem non respiciat. Doctrina hæc ad d. familiaris est Augustino, vt superfluum sit plura alia ipsius loca in medium affere.

Postremo Scholastici aliqui pro hac sententia allegari solent, verum quia ex præfatio non tractant hanc controuersiam, non placent illos refutari: nec ex vno, aut alio ipsorum verbo hanc sententiam obscurè colligere, cum adeo manifesta sint, & Scripturæ, & Patrum testimonia hæcenus recitata; nec minus perspicua ratio id ipsum demonstrat, vt seq. cap. videbimus.

CAPVT III.

Eadem sententia ratione confirmatur.

VT nostram sententiam confirmemus, antequam omnia supponendum est, aut Deo esse prorsus denegandam scientiam horum futurorum, aut certissimam solum ei tribuendam. Nam qui ita Deo eam concedunt, vt dicant solum esse coniecturam quandam, mea quidem sententia, non mediocrem iniuriam ei irrogant. Quod enim Deus non sciat, mirum non est, imo necessarium, si illud, quod non scit, nihil est. Nam, quod non est, velle Arist. 1. Post. c. 2. non scitur: si ergo futura sub conditione vere non sunt futura, nec, non futura, sed futura aut non futura (vt aiunt) distinctim; non cognoscet Deus fore, nec non fore, sed fore aut non fore. At Deo tribuere scientiam per coniecturas tantum, & non omnino certam, certe est ignorantie, & erroris capacem ipsum asserere. Nam si deus coniectura tantum assequeretur hæc futura, nihil obitare posset, quominus scientia eius non attingeret id, quod reuera esset futurum, & affirmaret fore, quod futurum non esset. Quare nihil etiam obesset, quominus deciperetur: deceptio enim in hoc

hoc solum confilii, ut quis asserat, vel putet fore, quod reuera futurum non est: ergo si scientia Dei non necessario sequitur res ipsas, sicut sunt, sed potest ipsum aliqui reuera latere, quantumvis bene coniecturam faciat; eius scientia fallax esse potest, quod est error in fide. Ergo potius aduertatj dicere deberent, Deum nihil horum futurorum distincte cognoscere, quia nihil distincte verum est: illud vero aliquando prædicere, non secundum scientiam, quam ipse habet, sed quam homines solerti coniectura assequi possunt. Verumtamen ex Scriptura, & Patribus iam satis probatum manet, Deum secundum propriam scientiam, non secundum humanam coniecturam tantum, futura illa prædixisse. Nunc autem ratione hoc ipsum probandum est, quæ est huiusmodi.

Eodem modo res aliqua se habet ad fore, aut non fore sub conditione, atque ad fore, aut non fore absolute; ut sicut inter fore, & non fore absolute non est medium aliquod, sed altera pars distincte est vera, & non tantum vera, aut falsa, altera vero distincte est falsa, ut præcedenti disput. monstratum est; sic etiam inter fore, & non fore sub conditione, alterum distincte sit verum, alterum distincte falsum; nisi quod in priori contradictione effectus est sine conditione, & ideo absolute affirmatur futurus: in posteriori vero cum conditione, quia in priori ponitur causa absolute, ex qua enunciatur effectus absolute futurus hoc modo:

Petrus vocabitur à me tali vocatione, cui respondet in posteriori autem, sicut causa ponitur non absolute, sed sub conditione, sic etiam effectus sub eadem tantum asseritur hoc modo: si Petrus in tali occasione hac vocatione vocabitur, respondet: si vero tali, non respondebit, qualitas enim, & conditio appositæ causæ in effectum refunditur; in reliquo vero æqua videtur esse ratio utriusque contradictionis. Ergo cum in absolute futuris altera pars sit distincte vera, altera distincte falsa, in futuris sub conditione eodem modo dicendum erit: omnesque rationes, quibus de absolute futuris id probauimus, idem de futuris sub conditione manifeste conuincunt: posita enim veritate distincte in altera parte contradictionis, & infinitate intellectus diuini, eodem modo sequitur, Deum ea omnia sub conditione certissime nosse: quia nulum verum, quod eo ipso intelligibile est, infinitam intellectus diuini perspicacitatem latere potest. Horum igitur futurorum scientia non minus Deo tribuenda est, quam aliorum.

Verum respondent aliqui, discrimen esse inter propositiones de futuro absolute, & de futuro sub conditione; in contradictionibus enim de futuro absolute, fatentur alteram partem distincte esse veram, alteram distincte falsam: at in contradictionibus de futuro sub conditione non semper alteram esse distincte veram, aut distincte falsam, sed aliquando quamlibet veram, aut falsam, eo modo, quo ex mente Aristot. de absolute futuris disput. præced. c. i. explicauimus. Reddunt vero rationem, quoniam voluntas humana bifariam determinari potest: primum à se, sed ad eam partem, in quam à cognitione ipsa magis inclinatur, quam in oppositum: siquidem constat aliquando proponi voluntati vnā rem efficacius, quam aliam, & ob id in eam partem de facto determinari, & non in oppositam, & hoc modo concedunt, in contradictionibus de futuro tam absolute, quam sub con-

ditione, alteram partem esse distincte veram, & alteram distincte falsam. Deinde determinari potest voluntas à se solum, eo quod cogitatio non magis in vnā partem, quam in aliam rem ipsam proponit: sicut in Deo contingit, qui æque apprehendens omnia, hoc potius decernit facere, quam illud, tunc autem concedunt in contradictionibus de futuro absolutis, alteram partem esse distincte veram, alteram vero distincte falsam: at in contradictionibus de futuro sub conditione, non esse alteram partem distincte veram, alteram distincte falsam, sed quamlibet æque indifferentem, ut sit, vel non sit, & ita veram aut falsam, futuram, aut non futuram, atque de Deo similiter philosophantur, ut semper distincte verū sit, absolute dicere, faciet, vel non faciet, aut distincte falsum: at sub conditione non item: ut si quis interroget, si Deus voluisset saluare Cain, decreuisset saluare Iudam? & in alijs huiusmodi, quæ de Deo sub conditione enuntiamus, Ratio vero discriminis est, quia in absolute futuris quantumvis cognitio æqualiter obiecta diuersa proponat, nec magis in vnum, quam aliud inclinet: fieri nequit, quin vna tantum pars sit ipsa futura, nam vtraque suspensa manere non potest: in futuris vero sub conditione, cum nihil re ipsa futurum sit, dicere possumus ad vtrāque partem arbitrium æque suspensum mansurum, quia non est vnde futura esset determinatio. Solutio quidem subtilis videtur, sed si recte inspicatur, friuolam esse facile quoque parebit.

Primo quidem, falso dicit, in nobis determinationem oriri ex sola voluntate non magis in vnā partem, quam in oppositam cognitione inclinante: nam semper cum voluntas vnum prosequitur, efficitur illud proponitur, quam oppositum, quod relinquitur: cum vero æque opposita cogitantur, voluntas hæret: id quod experimento quotidiano omnibus compertum esse potest, si ad ea, quæ interius geruntur, quisque diligenter attendat. Est nihilominus in voluntate libertas, cum ut id, quod efficacius proponitur, non sequatur: tum etiam, ut intellectum applicet ad efficacius considerandum oppositum. Si vero de facto aliquid sequitur, absque dubio illud efficacius considerauit intellectus: ut latius dicemus i. 2. q. 13. ar. 6. & q. 77. ar. 2. ubi ostendimus veram esse sententiam Theologorum, qui dicunt, in intellectu peccantis semper præcedere aliquem defectum considerationis: id quod non esset verum, si voluntas ex se sola absque diuersitate vlla ex parte cogitationis aliquando moueretur: ex quo etiam inferius disput. 98. c. 6. & 7. ostendimus non esse æqualem gratiam præuenientem in eo, qui acta respondet, & qui resistit.

Secundo, etiam si demus, voluntatem aliquā ex duobus æque propositis, & æque consideratis, vnum sequi, relicto alio: nihilominus concedi debet in contradictionibus de futuro sub conditione, altera distincte vera, altera falsa, non minus, quam in absolutis: nam propositio sub conditione, ab absoluta, sola conditione differt. Itaque ea purificata, & completa, propositio redditur absoluta: ergo veritas, quæ est in absoluta, erit in conditionali sub conditione. Quocirca non minus in contradictione sub conditione, altera pars erit distincte vera, altera falsa, quam in contradictione absoluta. Si enim posita nunc hac cogitatione, sequitur talis effectus, qui reuera ex sola voluntate non sequeretur, nisi illa, vel maior cognitio poneretur, negare non

Responso
confutatur
primo.

Voluntas
nunquam de-
terminatur
ad aliquod
obiectum, nisi
efficacius illi
proponatur
quam opposi-
tum.

Confutatur
secundo.

Quæcumque
cogitatio, cū
qua operatur
voluntas, con-
feratur ad
eius deter-
minationem,
non

non possumus illam simul cum voluntate fuisse causam illius, ac proinde verum fore, si de futuro absolute aliquis diceret, hac cognitione posita, sequetur de facto talis effectus. Loquor autem de cogitatione minima, quam quis assignare voluerit, cum qua de facto operatura est voluntas, de hac igitur verum etiam esset sub conditione, si talis cognitio ponitur, voluntas sic operabitur, & sic de omnibus alijs conditionalibus, ergo sicut in absolutis altera pars est vera distincte, altera falsa, sic in conditionalibus dicendum est. Hac ratione probatum manet, quamcumque cogitationem, cum qua arbitrium absolute operabitur, esse causam determinationis voluntatis simul cum ipsa, neque ex se sola voluntatem determinari. Quod si verum esset, ut aduersarij contendunt, voluntatem ex se sola aliquando determinari sine vlla causalitate intellectus, propter quod asserunt, in propositionibus de futuro sub conditione, non semper esse alteram veram, quia cum voluntas ex se sola interdum determinetur absque vlla speciali inclinatione intellectus, non est determinate verum, aut falsum dicere, si talis cognitio poneretur, talis sequeretur effectus, certe non minus efficaciter ipsorum sententiam redarguere possemus hac sequenti ratione

*Tertio re-
solvitur.*

17

Tertio igitur, si aduersarijs concedamus, non quamlibet cogitationem cooperari ad determinationem voluntatis, adhuc si de illa sub conditione loquamur, altera pars contradictionis erit distincte vera, & altera falsa. Nam veritas conditionalis propositionis in bona illatione consistit, est enim simul consequentia, & propositio, & veritas illius, quatenus est propositio, est bonitas eiusdem, quatenus est consequentia, utraque vero consistit in connexionione antecedentis cum consequenti, hæc ex Logice notissima sunt. Quare ubi consequentia conditionalis non est bona, sed mala; nec illa, ut propositio, erit vera, sed falsa. Ita accidit quoties pars antecedentis non coheret ordine aliquo, aut causalitate cum consequenti, vel contra: sed utrumque simul accidit comitanter solum, veluti si quis dicat, si currit Petrus, mouetur, est bona consequentia, & vera propositio; si vero quis dicat, si Turca mortuus est, Petrus duxit uxorem, falsa est propositio, & mala consequentia: quia nulla prorsus est connexio antecedentis, & consequentis, etiam si simul ita eueniat, & quod Turca moriatur, & Petrus uxorem ducat. Cum ergo dicimus de Petro, si hac cogitatione præueniretur, hoc esset facturus, vel ibi assignamus causam, cum qua effectus sit connexus, vel non: si assignamus causam illius effectus, quem faciet, est vera illa pars: si vero non est causa, erit falsa: quia non erit bona consequentia; siquidem nulla erit connexio inter cognitionem illam, & opus arbitrij futurum: & contradictoria erit distincte vera, quæ præposita negatione assignari debet hoc modo: non si hac cogitatione præueniretur Petrus, hoc esset facturus. In his enim conditionalibus non recte contradictione assignantur alio modo: quare hæc non esset contradictoria, si Petrus præueniretur hac cogitatione non esset facturus: sed utraque esset falsa: scilicet, si Petrus præueniretur tali vocatione, esset facturus, & si Petrus præueniretur tali vocatione, non esset facturus, quia facere, aut non facere nullam cum illa vocatione connexionem haberet, si illa nec moueret ad faciendum, nec ad non faci-

dam: ut supponimus ex sententia aduersarij: ergo nulla via ipsi difficultatem euadere possunt. Quomodo autem de Dei voluntate sub conditione loqui debeamus, & qua ratione futura sub conditione, non cognoscantur sine aliquo decreto Dei, capite sequenti in solutione argumentorum dicemus.

CAPVT IV.

Diluantur argumenta opposita opinionis.

Fundamenta vero aduersarij, quæ primo cap. posuimus, conuellere operosum non erit. Ad testimonium Augusti, respondeo cum contra Massiliens. solum contendere nulla fuisse futura merita paruulorum, qui præmature rapiuntur, à Deo præuisa, propter quæ Deus illis baptismam concesserit, vel negauerit: intelligit autem merita absolute futura, non sub conditione: eo quod, si Deus absolute, & de facto negauit baptismam, negauit propter merita absolute, non propter merita sub conditione futura. Nam merita sub conditione, non sunt vere dicenda merita, propter quæ, aut præmium, aut penam aliquis consequatur. Quis enim dicat, aliquem de facto meruisse præmium, aut penam, quam habet, quia si hæc, aut illam occasionem præmanibus habuisset, bene, aut male operatus fuisset: certe ista merita conficta esse nemo dubitet: quoniam si retributio absoluta est, meritum etiam esse debet: quod enim reuera futurum non est, quo pacto ad præmium, aut penam potest imputari? Hoc ipsum, contendit contra Massiliens. lib. de bono perseuer. cap. 9. & 10. ideo autem dixit August. illud. Sap. 4. Raptus est, &c. dictum esse, Non secundum præscientiam Dei: intelligit absolute, quæ aut præmij, aut pænæ causa esse posset: sed secundum periculum præsentis vite: non quia coniectura tantum probabili illud Deus sub conditione præuidisset, sed quia secundum periculum, quæ infanti occurrerent, si vixisset, certo non uult Deus, mutandum esse intellectum illius. Nilominus dixit, non secundum præscientiam Dei illud fuisse dictum, quia intellexit, ut explicauimus, de absolute, quæ sola ad rationem meriti, de quo ibi disserbat Augustin. potest conferre. Quæ sententia plane indicat id, quod subsequitur. Qui (scilicet Deus) hoc præsciuit, quod futurum erat, non quod futurum non erat: ac si dicat, præsciuit id, quod absolute reuera futurum erat de illo puero, non quod futurum erat sub conditione: quia hoc reipso absolute futurum non erat. Explicat subinde, quid est id, quod in puero futurum erat, & quid id, quod de illo futurum non erat, his verbis: Id est, quod ei mortem imminutam fuerat largiturus, ut tentationum subtraheretur incerto, non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset. Nouit ergo Deus, paucorum præmature rapiendum: quod ita absolute futurum erat: nesciuit autem ipsum peccaturum: intelligit etiam absolute: non enim addidit, si in tentatione mansurus esset, sic enim loqueretur de scientia conditionali: Sed qui in tentatione mansurus non esset, quod ad scientiam absolutam futurorum manifeste pertinet: ideo enim ipsum nesciuit peccatum, quia reuera mansurus non erat in tentatione. Hac etiam ratione Prosper contra eosdem Massiliens. dixit, merita ista sub conditione, commentitia esse: & ideo appellauit nouum absurditatis genus, dicere ea, quæ reuera absolute futura non sunt, sed sub conditione, esse præscita: intelligit, scientia absolute, qualis ad ra-

18

19

20

21